

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strelnătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecesane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sânt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 20.
Epistole nefranceate se refusă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr pentru fie-care publicare.

Sibiu, în 17 Ianuarin.

Pertractarea bugetului ministrului de culte și instrucțiune publică devine interesantă sub actualul ministru dl conte Albin Csáky și fiind că pentru noi acest resort ministerial este de un interes vital, nu putem să nu ne mai ocupăm cu el.

În anii din urmă ai fostului ministru, parlamentul era datat a primi bugetul așa, după cum se prezenta, căci lumea era de credință, că școlile și instrucțiunea publică sunt puse în mâinile cele mai bune.

A venit la ministeriu un om, care a adus cu sine pe lângă cunoștințe administrative și o porțiune bună de bunăvoință pentru biserici și confesiuni, îndată ce s'a observat, că în ministerul cultelor a întrat alt spirit, parlamentul a început a discuta și cesțiuni puse la dosar dela 1872 încôce.

Este de mare interes cu deosebire enunciamen-tul ministrului din esposeul seu, prin carele dorește a da învățământului o direcțiune mai intensivă și dorința acésta a ministrului o împărtășim și noi. În special școlile de stat escelau până aci prin nice edificii grandioase, cari sâmenau mai mult a palaturi — apoi ce se învăța în ele a fost pentru ministru un lucru secundar ca și pentru inspectorii scolari, sub cari au stat acele școlé.

A fost destul ca ideea de stat magiar să ceră ca în cutare loc să se înființeze pe lângă institutele de învățământ existente încă un stabiliment cultural și aceea s'a și executat fără privire dacă este tocmai necesitate absolută pentru acésta. Nu s'a întreat, că ore sunt elevi pentru de a cercetă acel institut, nu s'a întreat, că ore nu se produce amărăciune între ômenii, cari au ochi și ved, că sunt sute și mii de comune fără școlé correspundtore și totuși acolo nu se face nimica, pe când la orașe și orașele, unde s'au rătacit câte un ampioiat magiar sau doi, ori un neguțatoriu evreu a fost de ajuns ca să și ridice din visteria statului un edificiu grandios și să se așeze în el atâta profesori câți copii, așa că devenise tótă instituțiunea ridicolă și ôme nii începeau a dá din umere și a clătina din cap.

Contele Csáky dorește ca învățământul să devină mai intensiv și să se mărginescă la estensiunea ce o au luat până acum școlile statului, și dacă și vedem în buget o sumă de 200 mii pentru institute înființânde din nou, aceste se vor face nu mai acolo, unde se va dovedi în adevăr necesitate.

Noi și cu noi toți cetățenii neorbii de curențul sovinitic am fi dorit ca sumele de bani ce s'au spesat din visteria statului să se fi dat în formă

de ajutóre confesiuilor, cari în acest cas ar fi făcut cu mult mai mult ca statul, care a risipit mai mult decât a creat stări de lucruri priincioase, dar dacă acésta nu s'a făcut, ne servește spre bucurie, că în viitoriu nu se vor mai aruncă banii publici pentru institute a căror necesitate nu o reclamă interesele generale ale locuitorilor. În chipul acesta au fost strimtorate confesiunile tot mai mult în timpul fostului ministru de culte și s'a făcut multă zizanie în loc ca să se facă pace în cele culturale, și ori cât e ađi de puternic statul, în ăia, în care confesiunile nu ar aduce acele jertfe, cari le aduc pentru școlé, în Ungaria cu școléle de stat ar rămâne mii de ômeni fără instrucțiune.

Cele mai multe școlé nu sunt la nivelul rece-ruț din causă, că învățatorii nu sunt bine plătiți, și cu calamitatea acésta nu numai confesiunile luptă, dar luptă chiar și statul cu învățatorii sei, cari deși mai bine plătiți și totuși nu sunt preste tot locul cualificați.

Ceea ce se pôte ajunge în gimnasii cu ușurință și la universități fără multă bătaie de cap, aceea pe sate nu se pôte nici atunci, când așa numitele institute froebeliane vor fi înființate în tot satul și mai curând credem, că învățatorii ori învățătorele vor învăță limba poporului, decât copii limba învățătorului. Unitatea statului ungueresc noi nu o vedem în unitatea limbei. Aici am trăit sute și mii de ani fără unitate de limbă și suntem și ađi de părere, că acésta nu se va puté obținé, decât când noi ne vom stânga de pe fața acestui pământ.

E prea conservativ elementul românesc și prea jaluz pe limba sa decât ca să se lase noimit și să accepte altă limbă.

Ministrul de culte s'a sciut pune în un timp fôrte periculos în conflict cu opiniunea publică magiară, când a estradat ordinul în cauza limbei germane, și dela un atare bărbat resolus am fi în drept a așteptá, ca și la cas să se înființeze asilele de copii, ele să se înființeze pentru scopul acela de a pregăti pe micuții pentru școléle de tôte ăilele și pentru de a i scuti de greutățile ce le întempină mai târziu la învățarea obiectelor de învățământ, ér nu pentru scopurile magiarisărei. Tot în acest sens avem întemeiată speranță, că are să purcedă și la școléle medii ale confesiuilor recunoscute și ale căror constituții bisericesci sunt garantate prin le gile positive ale țerei, și dacă așa va purcede, va dovedi că e un bărbat liberal, că este mai pe sus de muritorii cei mici la suflet.

Așteptăm dela ulterioarele desbateri să vedem ce forme concrete va luá programa de activitate a

ministrului și dacă ne vom înșelá în asteptările nostre, vom mai perde din ilusiunile, cari am avut, când s'a urcat pe fotoliul ministerial.

Administrațiunea de stat.

(Urmasre)

În al treilea capitol vine autorul la misiunea culturală a statului. Acesta și cel următoriu este scris cu multă pătrundere, și pătruns de un spirit liberal și de espunerea faptică a stărei la noi, așa, că el ne va fi vecinică dovadă despre temeinicia plângerilor nostre pentru apăsarea, ce o suferim.

„Se afirmă — așa se începe capitolul III — că actuala administrațiune, sau sistemul de guvernare propriá ungueresc nu servește cu credință și cu energie statul în nisuițele lui culturale, și nu o servește cu credință și cu energie în o anumită nisuiță „culturală”, în consolidarea statului ungueresc, sau ungueresce vorbind — în magiarisare. Statul atât la promovarea cultivării cât și în cea a magiarisării numai așa pôte face progrese — așa ăic ei — dacă se pôte rădima pe asemenea organe, cari sunt pătrunse cu totul de intențiunile lui, la a căror conclurare atât în privința intelinginței, cât și a energiei, statul pôte conta necondiționat. De aceea e de lipsă, ca el pretutindenea să dispună de organe proprii, de aceea e de lipsă să se sisteze sistemul electoral la ampioiați.”

Vorbind despre misiunea culturală a statului, autorul ajunge la ideea de stat, și susține, că ideea de stat nu se pôte individualisá așa de tare, încât lângă ea sau în fața ei individuatatea cetățenului să fie nimicită, nu pôte permite ca statul să fie tutor, față cu carele cetățenul să fie condamnat la minoritate, să fie pupil. Misiunea statului este să susțină ordinea publică și siguranța publică, se apere libertatea individuală, și în casuri de neindreptățiri, se facă dreptate; a produce cultură, a promová binele individual al cetățenilor, zace în interesul și este misiunea cetățenilor, și aici statul are să i facă cetățenului posibil, ca el liber de îngrijirea pentru siguranța personală și apărarea drepturilor individuale, să și pótă pune tôte puterile și tótă activitatea pentru desvoltarea binelui individual, cu alte cuvinte: să delature pedecile din calea progresului.

Dela acésta ideală concepțiune despre misiunea culturală a statului, despre ideea de stat, autorul trece la obiect, și nu permite, ca administrațiunea să se amestece în cele culturale. Recunoște, că stăm rău în cele ale școlélor, și în privința sanitară, însă

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istoriă.

Pilde filosofesti de pre limba cea próstă grecescă tâlmăcite românesce.

(Urmasre din Nr. 1.)

34. Când te veđi mai mare decât vrășmașul teu, ertă-i greșala, și mulțămesce lui Dumnezeu pentru acésta dobândă, ce ai câștigat.

35. Arătând fața ta posomorită cătră pretenul teu, ce vine să te vađa, te lipsesci de cinstea, ce iai dela el.

36. Nu se cade să pui la socotéla cuvintele unui om supéralnic și înrêutățit.

37. Când esti vesel, nu se cuvine să cerci altă respălătre în potriva celui ca te zavistuesce, că-i ajunge întristăciunea, ce are pentru bucuria ta.

38. O cât este învățătura de folositóre la cela ce o are, de vreme ce este fără de preț, că nimenea nu o pôte vinde pe bani.

Trei lucruri, au curând, au cu zăbavă, mijădesc stricăciunea omului: muierea lui, când își va dá inima ei la altul; șerpele, ce locuesce în casa lui, și pretenul, ce nu are socotéla.

40. Nu este alt lucru ca să pótă luá mai în pripă ertăciune decât pocăința.

41. Mare nebulie este a alergá înaintea unuia, ce nu te chiamă; și mai mare nebulie este a răspunde, făr de a te întrebá nescine: și îndoit mai mare este, când te lauđi, că esti învățat, fără de a avé învățătura.

42. Nu este bóla mai primejdiósă decât lipsa minții.

43. Între celelalte greșeli trufia și iubirea de împărecheri sunt 2 rêutății, carele cu nevoie se pot îndreptá.

44. Din vorbe se trage și binele și răul, ce ne vine.

45. A te împreună cu cineva, nu este lucru rău, ér nu se cade să o faci așa adese, pentru-ca să nu se îndemne cel împreunat, să-ți ăică, ajunge.

46. Cine dojánesc pre cineva de față, îl necinstesc.

47. Cine vorbesce puțin, arata semn, că este înțelept.

48. Smerenia este o mijlocire putincióasă, pentru ca să iai aceea, ce pochtesci.

49. Adevérata creștinătate cătră Dumnezeu la un domn să închiaie întru aceste, adevă, să stea în hotarele sale, să pădăscă legăturile, să fié mulțămít întru cele ce are, și să sufere cu răbdare lipsa aceluia lucru, ce n'are.

50. Îndemnând pe cineva să-ți ceră și a două-óră ertăciunea greșelii lui, înnoiesci aducerea aminte a sudálmii, ce ai luat.

51. Mai de trebă este capul, ce ostenesce, decât cela ce vorbesce mult.

52. Atâta este să sădesci flori în gunoiu, cât este să faci bine unui nepedepsit, și unui om ne-trebnic.

53. La fiesce-care poliție, sau împreunare, sau soțiime, să nu te apuci la lucrul, care se cuvine la trebă tuturor de obste: pentru căci de va eși lucrul spre bine, soțiimea dá sfârșitul cel bun la denșii, ér de va eși spre rău, fiesce carele va dá greșala asupră-ți.

54. Intristăciunile, și supărările ce se sufer cu bănuélă, dau mai mult necaz, decât când se sufer cu răbdare.

55. Când este să se despartă sufletul de trup, ce se folosesc omul, de va muri pe scaun împărătesc, sau pe pământ.

56. De ce este mai ascunsă rêutatea vrășmașilor, de atâta mai puțin se cuvine, să te încredințeți lor.

57. Se iai pildă dela strămoșii tei, și te nevoiesce să faci fapte bune.

58. Nu fii lenevos spre alții, pentru-ca să nu se facă și ceialalți leneși spre tine.

59. Să iai, și să dăruesci și tu ca mijlocire cuviosă.

60. Nu este să se minuneze nestine de cei-ce cêrcă lucruri, carele nu li se cuvîn, și apoi cad întru nenorocirile, carele nu gândesc,

nu pretorele este de vină, că copii nu pot merge în toiu ernei desculți și desbrăcați la școlă, nu este el de vină, că din lipsa nutreimntului suficient mortalitatea la copii crește în mod înspăimântătoriu.

Amestecul administrației mai cu sémă a celei energice devine ridicul, și Mocșary aduce casuri concrete, unde în comune cu puterea au făcut ferestre, cari se deschid în două părți, dar cari totă érna stau lipite, deóre ce pretorele nu le pôte deschide el în fie-care comună, la fie-care casă; apoi despre hórne (urlóie) făcute prin comune din oficiu ca fumul să nu mai éssă „more patrio“ prin găurile dela grindii, pentru a căror facere s'a încassat din oficiu dela fie-care om sêrac 30 fl. ácsta sumă s'a plătit pe calea esecúției prin vinderea casei, și așa în comuna N..... tóte casele au hórne, însă ele nu mai sunt ale fostilor proprietari ci stau góle, érn în cele cu proprietari și acuma ese fumul pe găurile vechi patriarchale.

Minunată activitate culturală a organelor dela administrațiune.

Dacă așa s'a întémplat ampoliatului ales, ce se va întémplă cu cel denumit de guvern?

Dacă voim cultura patrioică, atunci să creăm bunăstare sau avere. În mészura, în care se va îmbunătăți starea materială, se va îmbunătăți și școlă și starea sanitară, căci poporului i se deschid și alte isvóre de trainu, pre cari nu le pôte avé fără carte, fără a scí ceti și scrie.

Și atunci nu vom mai avé copii desculți și desbrăcați, cari să mérgă prin tină în comuna vecină la școlă, nu vom mai avé copii cu burtă mare, și espusi hólelor, și fumul nu va eși pe locurile vechi patriarchale. (Va urmă).

Revista politică.

În ministeriul de iustiție se desfășură multă activitate pentru terminarea proiectului privitoriu la decentralizarea tabelor regesci. După-cum află „Nemzet“ ministru de iustiție, dl Desideriu Szilágyi, ține de tot necesariu, ca proiectul să pôta fi adus la valóre de lege încă în sesiunea actuală, pentru-că numai așa se vor face tóte pregătirile nece sare ca cu începutul anului viitoriu aceste instituțiuni să fie întemeiate și aduștate cu tóte cele trebuincioșe. În prima linie edificiiile să fie cât se pôte mai coréspundétóre, érn júđii cu familii mari să se pôta adăpostii în acele edificii și totodată voesce mi pôte în ajutoriu pe timpul transferării.

Pentru introducerea cât mai ingrabă a acestei legi pledéză mult foile opoșionale, cari au multă încredere în dibăcia actualului ministru de iustiție și cari în espunerile lor accentuéză, că în statul nostru s'a făcut pe terenul iustiției mai puțin decât pe ori-ce alt teren, restanțele pe la tablele regesci sunt cu decile de mii, cu tóte că se esmit mereu júđii ajutători și se speséză sume considerabile de bani.

În dílele trecute s'a ținut în Viena sub preșe dința monarchului o conferință militară, la care a luat parte ministru de rêsboiu Bauer, șeful statului maior br. Beck și alții. Conferința a ținut mai multe óre, până acum însă n'a străbătat în publicitate aprópe nimic.

Ceea-ce se discută cu privire la armata monarchiei nóstre e, că armata întréga, afară de o parte

61. Așa rămân avuțiile în mânilor celor îndurători, precum rămâne răbdarea în inima celui iubitoriu.

62. Unul, ce se bucură să audă pe alții clevetind, îndată întră și el în rândul clevetnicilor.

63. Câte pățimesce omul pentru lume, îi pricinuesc întunerec în suflet, érá câte rabdă pentru viața cea viitóre, îi mijlocesc lumină și laudă.

64. Norocirea și mărirea au împreună o legătură atâta de tare, cât cine nu are norocire, nu are nici mărirea.

65. Odichna cea mai mare, ce ar puté să aibă nestine, și să se bucure, este aceea, ce se bucură, când nu pochtեսce nici un lucru.

66. Rareori va luá nestine aceea ce pochtեսce, când o cere cu pochtă prea multă.

67. Pentru-ce 'mi înfrunteză păcatul, ce am făcut, de vreme ce Dumneđu mi l'a ertat.

68. Cine cu glume multe ese afară din hotările sale, și din ceea-ce i-se cuvine, nu este cu puțință să nu se urască, sau să nu se defăimeze.

69. Omul, carele cu adevérat se pôte numi om, se cunosce de pe cincii semne: Întâiu, este neschimbăbat la fiesce ce lucru, ce i s'ar întémplă. A dóua, aflându-se în mărirea, este smerit. A treia, nu se dá în laturi de pricinile, ce i se aduc, pentru-ca să se arate bărbăția sa. A patra, n'are alt gând fără numai mărirea sa și cinstea sa. Și a cincia, de nu este învêțat, încăleia iubese pe cei întelepți și invêțai.

(Va urma)

a cavaleriei, va fi provéduță în decursul anului 1890 cu pусci cu repetițiune, și pe carea administrațiunea armatei o va prezentă delegațiunilor în Mainu sub titlu: „Introducerea puscei Manlicher la întréga armată“. După ce întréga infanterie și vênătorii vor fi primit ácsta armă, lucrarea se va estinde apoi și la înarmarea întregei cavalerii.

Spre scopul acesta este de trebuință suma de 3.063,880 fl. din care prima rată pro 1890 a fost deja incuviințată. Restul se va acceptă în două rate. Un alt proiect al administrației armatei va fi preschimbară celor 990,000 pusci de calibru tare, în pusci de calibru opt milim., care va costă un milion, érn pentru crearea unui număr nou de pusci de 8 mmil. calibru se va cere un credit de 3—4 milioane.

Jurnalul din Paris „Matin“ publică o întrevorbire cu marele ingineriu, generalul belgian Brialmont, cu privire la relațiunile militare ale Franței și ale Germaniei. După vederile lui Brialmont resboiul între Franța și Germania este inevitabil și isbucnirea lui e zadărnicită numai prin împregiurarea, că pregătirile nu sunt terminate prin tot locul. Belgia încă caută a se apărá în casul acelu resbel prin fortificațiunile dela Maas, cari în decurs de doi ani vor trebui ca să fie terminate.

Ar fi cea mai mare greșală din partea Franței să atace pe Belgia, prin ácsta ea numai pôte rămâne neutră și și perde simpatiile, ce le are acum în poporul belgian. Dacă Germania ar încercă să trecă cu aripa dréptă a armatei sale prin Belgia, o pôte face prin trei locuri, după-cun voesce să se îndrepte, în tóte casurile armata belgiană se va opune și dacă va fi bătută se va retrage spre Antwerpen, de unde din nou 'și va începe lupta pentru independență. Germania, pre-cum e mai sigur, se va ferii însă să atace armata belgiană.

Inarmările în Rusia încă continuă pe tóte terețele și cu ele se sporesce și numărul armatei. Regimintele căzăcesci s'au înmulțit cu patru ca să coréspundă cavaleria numărului urcat al infanteriei.

Cele două comisii instituite prin un ucas al țarului de a desbate introducerea unei înarmări nóue a armatei rusesci a provocat bună impresiune în întréga Rusie. Foile rusesci spun că Rusia, carea până acum nu a cheltuit înzădar pentru înarmare, să și pôta înarmă din nou ostirea în liniste. Rusia, díce „Wiedomosti“ scie, cum sunt înarmați vecinii ei, de aceea pôte duce lucrarea în îndeplinire cu mână tare. Aici zace și respectul ce-l 'au vecinii față de Rusia. Ea pôte să se înarmeze cu noul sistem în timpul celor mai scurt și așa se țină în șac puterile vecine.

Foile monarchiei nóstre privesc de ridicule espunerile foilor rusesci. Ele accentuéză împregiurarea, că dacă Rusia numai acum se gândesce la înarmare, până se va și esecutá vor mai trece 3—4 ani și până atunci cel puțin scim, că trăim în pace.

De ale „Tribunei“.

Sub titlu „Politica nóstră națională“ se deprinde oraculul „Tribunei“ * în Nrii 11 și 12 ai acelu țiar în doi articoli lungi cu cunoscuta sa gimnastică mentală, spre a dovedi un lucru, pe care nu-l cunosce numai aceia cari au cetit și „Luminătoriul“ Nr. 3.

Noudecii și nóue din 100 de cetitori ai „Tribunei“ nu vor fi scind de ce e vorba, dar pentru aceea vor fi mulți din aceia, cari pentru aceea o prenumără, ca să se lumineze de ea, cari după-ce au cetit articoliul vor díce, că sunt „buni“ fără însă ca să cerce a-și dá sémă „pentru ce sunt buni“?

Nu este intențiunea nóstră să-i descuircăm, dar din multele contradicții și curiosități cu cari de lectéză domnul * pe ucenicii sei reflectăm numai la două.

Premițând, că în parlament și în țiaristica magiară s'a negat lealitatea partidului național român față cu Tronul și cu patria, díce:

„În așa defaimări delegații partidului nostru au luat în conferința ținută la 1887 hotărira de a însărcină pe comitetul național al partidului să-i espună Majestății Sale împératului și regelui nostru cuvintele, pentru care românii din țările corónei ungare se vэд siliți a nu luá parte la viața publică a patriei lor.“

„Atât în gândul celor ce au luat ácstă hotărira, cât și în ochii lumii, memorandumul acesta avea să fie un act de lealitate față cu coróna, dar o protestare bărbătescă contra actualului regim, dacă nu chiar direct, fără îndóelă indirect un apel la Corónă.“

„Deși însă luată cu unanimitate hotărira ácsta, n'a fost nici după aprópe trei ani esecutată.“

„Căci guvernul ungar avea cuvinte de a stărui, ca ea să nu fie esecutată, și a găsit chipuri și mijlóce, a găsit ómeni, ca să amâne esecutarea ei timp de aprópe trei ani.“

Vase díca: guvernul ungar a găsit „chipuri“ și „mijlóce“ și „ómeni“ cari se fic perfidii față cu mandanții lor, față cu partidul național și se i împlinescă voia lui.

Ce vor fi „chipurile“ și „mijlócele“ de cari vorbesce oraculul „Tribunei“? nu le cunoscem, pentru-că cel ce află cu cale a denunціá pe manda-

tarii națiunei cu astfel de „bagatele“ nu le dá pe față, ci lasă pe cetitorii sei să și închipuésca ei ce vor voi, érn lumea de astăzi sub astfel de „chipuri și mijlóce“ înțelege „corupțiunea“ prin bani, sau posturi, sau amenințări; cunoscem însă persoanele la a căror adresă pot fi îndreptate aceste grațiosități, căci ele nu pot privi pe nime altul, decât numai pe comitetul național ales în conferința din 1887, pentru că numai acesta este îndreptățit și datoriu a esecutá „hotărira“ conferinței.

Și cari sunt membrii acelu comitet?

Sunt domni: V. Babeș, G. Bariț, C. Brendicean, E. Brote, Iul. Coroian, Dr. V. Lucaciu, Dr. A. Mureșan, N. Fekete Negruț, Dr. N. Oncu, G. Pop, Dr. I. Rațiu și I. Slavicu.

Am fi curiosi să ne arete „Tribuna“: cu ce „chipuri“ și „mijlóce“ a putut guvernul ungar corumpe pe acesti bărbați?

Noi, și cu noi credem că toți românii de omenie țin de imposibil ca guvernul ungar să fie încercat măcar ca acest comitet să amâne ese cutarea conclusului conferinței din 1887.

Díce mai departe „Tribuna“

„Dintru început: numai o parte din susținătorii ardeleni ai causei române s'a pus în resistență pasivă față cu parlamentul din Budapesta. Altă parte stărui în frunte cu metropolitul Șaguna, ca românii să și susțină cauza și prin deputații trimiși în parlamentul din Budapesta, care acolo se protesteze contra impunerilor și de acolo se țină lumea în curent despre cele ce se petrec aici la noi. Tocmai de aceea, guvernul s'a folosit de tóte mijlócele, ca să le facă românii ácsta politică de resistență activă preste puțință.“

Ce urmăză din ácstă constatare a „Tribunei“?

Nici mai mult nici mai puțin decât: că guvernului îi mai convine *politica de pasivitate* a românii decât cea de activitate.

Și ácsta nu o dícem noi organul întemeiat de Șaguna, urđitorul activității, care și dacă am afirma-o, am rămâne numai consecuenți, ci o díce „Tribuna“, carea se laudă, că ea ar fi cel mai adict organ al partidului național, al căru *dogmă* este pasivitatea.

Poftim! domnilor ucenici și admiratori ai stilului și politicii „Tribunei“, luminați-ve!

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român“

Bucuresci, 22 Ianuaru, 1890. Se díce, că Henric IV vrend să facă o demonstrațiune confesurului adecă duhovnicului seu, care-l dojenise pentru nisce fapte, porunci să-i dee de mâncare mai multe díle una după alta tot potárnichi.

Confesorului i se făcu de la o vreme acru sufletul de astă mâncare delicată, și într'o dí vădend că i-se aduce érá potárnichi strigă cu durere: toujours perdrix! în tóte dílele potárnichi!

S'a îngrețoșat de o mâncare delicată.

Cunoscem, dle redactor, nécasurile românii dela d-vóstră de acolo. Suferim și noi cu d-vóstră împreună, dar ne mângaiem cu credința, că tóte lucrurile nenaturale nu pot să aibă durată îndelungată, prin urmare și starea anormală dela d-vóstră, trebuie să se sférescă odată.

Însé ca românii de acolo să ajungă mai iute și mai sigur la un rezultat favorabil pentru ei, de lipsă este, ca cu toții să țină umér la umér, să nu se risipésca puterile, ci cu toții să lucre împreună. Am condamnat și am compătimit purtarea unui țiar dela d-vóstră, care din interese particulare, a tăbărit în chipul cel mai ordinar asupra celor mai fruntașe persoane dela dvóstră. Tactică greșită. Diariul și-a stricat nu numai sie-și, dar ce e mai mult, a stricat causei naționale!

Alta este chemarea țiaristicii române dela d-vóstră: a propagá concordia între frați, a-i îmbărbăta, a-i încurajá, érn nu a face zavistiá între ei; prin ácsta se slăbesc puterile naționale, dușmanii devin mai îndrăsneți și câștigă tot mai mult teren.

Incetând personalitățiile din țiarul respectiv dela d-vóstră cu adéncă máhnire am vэдut că același mod degradatoriu de scriere se continuă în țiarul „Românul“ de aici.

Rea credința autorului pamfleturilor „De preste munți“ se vede în fie care șir.

M'am interesat mai de aprópe să aflu, ce personă meritată pe terenul politic și literariu pôte fi autorul menționărilor articli, și nu mi-a fost greu a-i descoperi întréga biografia respectivului. Cel mai próspet „De preste munți“ din 5/17 curent, m'au întărit în adevéru descoperirilor mele. În pamfletul acesta după-ce se repețesc calumniile și laudele asupra celor două partide din Sibiu, ca nu-cumva acestea să se impace între sine, trece și vrea să facă zarvă și la Brașov, unde până acuma ómenii, — încât sciu eu — spre lauda lor fie díș, au trăit în cea mai bună armonie.

Ca se scie publicul, pe cine îl dóre de biserică românească, cine nu pôte încăpé de metropoli-

tul, de arhimandritul, de pletele albe etc., cine ridică la ceriu pe ómenii „Tribunei“, voi schița pe scurt biografia acestei triste celebrități.

El este un tinăr, fără nici o speranță. A mâncat mii de flori ca stipendii dela o biserică română, pe urmă fără a produce ceva rezultat în studii pătruns de „curentul modern“ s'a declarat ateist, fără Dumnezeu.

Pentru conformitate a adoptat ca pseudonim numele de batjocură al moșului seu, și sub el a halucinat la critice literare. A rumegat într'un mod superficial și copilăresc câte verđi și uscate asupra unor scrieri române dela dvóstră, reducându-le pe toate natural-minte după capul lui, la zero, și apoi, amintind la fie-care ócașiune pe Göthe, Schiller, Descoperit, pe creștea, că și dacã nu i va fi descoperit el pe acesta, stă cel puțin pe o tréptă cu ei. Inzădar! se vede ce e ascuns în pielea leului cât de colo. Tréba la scóla n'a făcut, de acea n'a fost nici aplicat la dvóstră.

Le veți fi știut și dvóstră pe acestea, dar eu aflu necesariu să se spună și publicului, ca acesta se nu fie adus prin pamfletele „Románului“, ca publicul să se presupună valoarea acestora, după dughul sdruncinat al autorului lor.

„Románului“ îi dic totodată: Până când tot lucruri grețóse?! X.

Avrig, 22 Ianuarie, st. n. 1890. Dle redactor! Eri am petrecut la eternă odihnă remășițele pămâtesci ale mult iubitului și neuitatului nostru amic și frate Dr. Ilie Stănilă, însoțit de un public foarte numeros din lóte clasele din loc și din jur, care alergase de timpuriu, ca să asiste la serviciul înmormântării, și astfel se dea onorul din urmă aceluia, care a sa putut mântui multe vieți dela mórte numai pe a lui și-a putut-o mântui.

Dr. Ilie Stănilă a fost fiul preotului gr. ort. din Secădate, lângă Avrig, ca student la gimnaziul din Sibiu a fost totdeauna eminent, în a V-a cl. perđendu și părinții, au trebuit să se susțină singur cu instrucții, era la universitatea din Viena ca medicinist a avut dela Consistoriul nostru din Sibiu stipendiu de 500 fl. v. a. la an.

Deputând doctoratul în 1886 pe poporul din Avrig și comunele aparținătoare acestui cerc l'au umplut de bucurie, căci încă demult astepta să doctoriseze, cunoscând în el o inimă adevărată și bună. Nici n'a întârziat a satisface pe deplin așteptările tuturor, căci ajutat fiind la ocuparea postului de medic cercual în Avrig de dl. protopop Ioan Cândea și de preoți și alegătorii din cerc, el a început activitatea cu alergări continue atât la bogăți cât și la săraci. A fost un om popular, blând și suferitoriu cu toți pacienții și avea însușiri, cari umpleau de speranță pe pacienți și de încredere, pentru aceea a fost iubit de toți mici și mari, avuți și săraci.

Eram tari în convingerea noastră, că Dr. Stănilă e metă și priceput, practic și harnic, care nu pregetă a alerga și noaptea, precum a și dovedit în 3 ani cât a funcționat ca medic al Avrigului; ba chiar cu câteva zile înainte morții sale, el a mântuit de morburii și așa dicând de mórte pe mulți din inteligența din Avrig.

Dar evenimentele de tóte zilele vin și se petrec, și omul ori cât ar stăia de adănc, nu póte pricepe cartea naturei în carea D-șeu a scris voința sa asupra fie-cărui muritoriu.

Astfel Dr. Ilie Stănilă, ca să guste din fericirea vieții familiare s'a căsătorit în Ianuarie 1888 și la un an căsătoria fú binecuvântată cu un fiu frumúșel.

Insă acestui fiu i s'au țesut o sorțe tristă încă în cruda fașie, căci la câte va dila mamă sa muri lăsându-l pe el și tatăl seu singuri în lume. Nu după fost destul cruđei sorți, ci tocmai la anul după mórtea soției sale, îi seceră și lui firul vieții, rămânând micul Victor total orfan.

Durere, carea mișcă ori ce inimă simțitóre; durere mare avem noi, precum bine au accentuat părintele predicator C. Prie la moment că: toți câți treceți, întorceți-vé și vedeți de este durere ca durerea noastră.

Și durerea acesta o simțim noi întreit, căci un Dr. Stănilă cu greu vom mai căpeta, și cercul nostru cel mângaiat și-au perđut părintele seu, carele stia alina durerile tuturor.

Dormi în pace prietine nobil, căci noi nu te vom uita în veci. B.

De sub pétra Craivei, 13/25 Ianuarie, 1890. Dle redactor! Astăzi s'a sèvresit actul alegerii de notariu cercual în Bucerde-vinosă, care merită a se dá publicității.

Notariul din Bucerdea vinosă Nicolau Nestor, ca om înaintat în etate, mai de mulți ani a slăbit la vedere și de atunci treburile notariale le-apurat fiul seu Ciriac, sub răspunderea bătrânului seu tată.

În anul trecut, protopretorele Köblös a făcut arătare la comitat, că numitul notariu nu mai e suferibil în postul seu; în urmarea căreia au fost chemat la comitat și vizitat prin medici, cari constatănd, că într'adevăr a slăbit la vedere, implinind 40 de ani ca notariu continuu, a fost silit să abdică, în urma căreia s'a publicat alegerea de notariu în acest cerc pe ziua de 28 Dec. 1889 st. n., în care dle protopretorele Köblös venind în comuna Bucerdea vinosă, a publicat, că pentru postul Bucerdei a comitat 11 indiviđi, dintre cari a pus în candidație 1 român și 2 unguri: Aron Bataciu, Demeter Károly și Sükösd Gerő; începând la votare, a votat reprezentanții din Intregalde, Ighiel și Ţelna, toți a votat prezentanța din Bucerdea și pe când era se între protopretorele sisteză votarea mai departe, sub cuvânt, că 3 dirigători dela curțile contesti din Ţelna, cari erau de față, n'au plenipotență dela stăpânii lor. așa s'au amânat alegerea pe ziua de 25 Ian. a. c. n., fără a se mai publica concurs.

Pe ziua de 25 Ian. a. c. n., s'au adunat reprezentanții comunali din 5 comune ținătoare de cercul Bucerdei din Intregalde, Ighiel, Ţelna, Bucerdea română și Bucerdea magiară, 5 comune curat românesci.

La a două alegere din 25/1 a. c. pe protopretorele Köblös l'a substituit pretorele Imreh, publicând în loc de 11, 13 concurenți, 6 români și 7 jidani magiarisați. Norocul, că ore cine a pipăit pulsul dominilor dela putere încă cu 3 zile mai înainte de alegere; dintre concurenții cei dintâi 11 pe ori și care ar fi vrut ca se fie ales Sükösd Gerő, dar temându-se că nu vor pute eși cu planul lor a îndemnat pe notariul din Șard Czövek Robert și pe unul din cercul Aiudului Krengl Sándor, ca să petiționeze și ei, și la cas când ar căpeta unul din acesti doi majoritatea voturilor, în decursul alegerii se abdică în favoarea lui Sükösd Gerő, dar de și așa nișe mai înainte cu 3 zile acest plan al dlor, totuși nu se mai poate crede că așa o să se întemple, până când a vėđut puțina inteligență română pe pretorele Imreh venind cu acesti doi candidați și atunci s'a convins despre cele auzite.

Pretorele Imrech a pus în candidație pe candidatul dorit Sükösd Gerő, Czövek Robert și Krengl Sándor și apoi s'a purces la votare; românii a cerut timp de consultare și consultându-se a decis, ca românii să nu voteze fără să protesteze contra candidării. În numele reprezentanților români din întreg cercul a protestat preotul din Intregalde.

În fine a fost chemați reprezentanții din fiecare comună separați, și să se fi auzit cum protesta fie care membru; „Nu votez, pentru-că ni se face o mare nedreptate, că din atâtea concurenți români nu ne ați candidat nici un român pentru cercul nostru românesc“, dintre 55 reprezentanți comunali n'a votat numai 3 unguri, și așa pe lângă tóte încercările dlor, n'a putut câștiga nici barem un vot dela români, spre lauda solidarității reprezentanților poporului nostru fie constatată acésta.

Destul, că pe lângă tot protestul, Sükösd Gerő s'a ales de notariu cu 3 voturi date 3 dirigători unguri.

Afară de reprezentanții comunelor se afla adunat poporul întreg din ambe Bucerdele, necăjiți, supărați pentru acésta nedreptate. Când a eșit pretorele din cancelaria cercuală cu întreaga clică de a mers pe jos până la casele episcopului Szász Domokos, întreg poporul s'a înșirat prin curte și uliți și nici barem un leu și a îngimă părăia de pe cap, ci îl priviau cu o legitima indignare.

S'a ales apoi o comisiune spre a merge la un avocat ca se facă recurs contra candidării.

La tóte aceste am fost de față și m'am bucurat forțe de purtarea cea bravă a reprezentanților comunali. Cineva.

Varietăți.

* (Parastas.) Sâmbăta viitoare se va celebra în biserică catedrală din Sibiu — Cetate parastas solen pentru sufletul decedatului arhiduce clironom Rudolf, fiind chiar implinit anul dela catastrofa sgduditóre din Meierling.

* (Dela Curte.) Scirile din Viena anunță, că Maj. Sa monarchul va plecă din Viena în 4 Februarie la Budapesta. Dimpreună cu monarchul va sosi în capitala Ungariei Maj. Sa regina și Alt. Sa arhiducesa Maria Valeria.

* Invitare la balul femeilor române ce se va arangiá la 13 Februarie 1890 st. n. în sala hotelului „Coróna“ în Oravița. Bilete de intrare se capeta la cassiera dna Livia Vuia și séra la cassă.

Prețul de intrare de persónă 1 fl. de familie 2 flor.

Contribuirile benevole sunt a se adresá cassierei. Venitul curat este destinat scólei de fete ce va înființă „Reuniunea femeilor române din Oravița.“

Inceputul la 8 óre séra. Comitetul damelor: Dna M. Pavloviciu, dna L. Vuia, dna E. Dragoescu, dna C. Dragan, dna A. Jian, d-sórele: C. Manguica, C. Basarabic, J. Dragoescu, S. Baidă, M. Miletic, V. Purgariu, A. Szerény.

Comitetul domnilor: Dr. A. Coca, A. Cucu, S. Miletic, G. Jian, G. Ivașcovici, Dr. A. Manguica, J. Paștilă, S. Pavlovici, C. Pavlovici, M. Pocrean, C. Pocnar, J. Velcean.

* Invitare la petrecerea cu joc, ce se va arangiá de „Reuniunea pompierilor voluntari“ din Seliște la 20 Ianuarie 1890 st. v. în sala cea mare a scólei române din loc. Venitul curat este pentru fondul reuniunii.

Intrare de familie 1 fl; de persónă 50 cr. Comitetul arangiatoriu.

Oferte marinimóse se primesc cu mulțămítă și se vor cuită pe cale publică.

* (Influență.) Influența mai bántue încă atât în orașe cât și în provincie. În Sibiu din 16—25 l. c. n. s'au anunțat 310 casuri ușóre, 59 grave, 3 mortale, de tóte 372 casuri de influență. Până acum au fost cunoscute 2291. Câte vor fi rămás însă necunoscute?!

* (Vėrsări de apă.) În urma temperaturii calde pãraele și riurile au crescut așa de repede, încât din mai multe părți se semnaléză esundări împreunate cu mari pagube și nenorociri. Pe valea Almașului mai multe sate stau în apă și pe unele locuri comunațiunea e cu totul intreruptă.

* (Reformele militare.) Din cercurile bine informate din Viena se anunță, că aprópe de un an se ocupă organele administrative ale armatei cu proiectul a reorganisé pe tamburii și hornistii trupelor pedestre, precum și pe așa numiții „Spilleute der Infanterie“, cassându-se cu totul dobele și introducând în locul trimbițiilor fanfare. Analog cu numărul normat al hornistilor și tamburilor, cari se vin pe campanie câte unul în timp de pace, și câte doi în timp de rebel se vor sistemisá pentru timpul de pace câte doi purtători de fanfar, în timp de rebel câte patru. Acestia însă pentru victoriu nu vor avé de a face numai cu fanfarele, suflând în ele, ci vor purta cu ei o pușcă anume întocmítă. Conform acestui proiect la fie-care companie s'ar sporí numărul puscilor cu 4, la batalióne cu 16, regim. de inf. cu 64 puscii, așa că 102 reg. inf. 22 bat. de vėnători de câmp, 10 bat. vėnători împăratesci ar pute pune în fața dușmanului 7200 puscii mai mult, cari coréspunde la 2 regimente pe câmpul de rėșboiu. — Autorul acestui proiect nu se opresce însă aici, ci voesce se introducă și la alți soldați pedestri pușca, cari până acum au fost scutiți de ea așa spre esmple servitorii oficerilor, pionerii de inf. Puterea de luptă a trupelor pedestre s'ar mai sporí în modul acesta cu 15,000 puscii și acésta cifră coréspunde la 4 regimente de infanterie.

* (Mulțămíta academie magiare.) Din impregiurarea, că sultanul turcesc s'a arătat atât de prevenitoriu față de academiile magiari, cari au căutat actiu în biblioteca sultanului din Constantinopol, academia magiară de sciință a pregătit o adresă, în care mulțămesce sultanului în tonul cel mai măgulitoriu. Adresa e legată lucuos și e redactată în limba francesă.

* (Trásnete.) Asupra comunei Greovaț din comit. Caraș-Severin s'a descărcat în zilele trecute o tempestă de grindină mare, căreia i-a premers câte va trásnete. Unul a lovit în casa unui țeran, carele căđu mort dimpreună cu unicul seu fiu.

* (Monete vechi.) Pe moșia bar. Al. Stümer comit. Nyitra s'au găsit 3½ mii monete de argint de pe timpul lui Gavriil Bethlen. Proprietariul a trimis 39 museului național din Budapesta.

* (Un lucru malițios.) În Nr. 13 al „Gazetei Transilvane“ din a. c. sub datul 6/1 1890 „De pe Valea Almașului“ cu subscrierea anonimă „Almășanul“ se publică o coréspondență din care rezultă două lucruri: a) calumniarea memoriei rēposatului protopresbiter al tractului Ungurașului, Petru Roșca, taicál redactorului diariului nostru și b) preocuparea alegerei de protopresbiter în acest tract. Deocădată ne mărginim a luá act despre acésta și a constatá și acésta formă de procedere a autorului resp. fabricantului coréspondenței. O frasă din acésta coréspondență ne pune în pozițiunea de a sci mai pe sus de ori-ce îndoelă că cine stă în dosul anonimului, și la timpul seu suntem datorii a reveni asupra acestei afaceri.

Loterie.

Mercuri 29 Ianuarie, 1890.

Sibiu: 18 68 15 8 19

CONCURS.

După-ce nici în urma repetirii concursului pentru întregirea vacantei parohiei de clasa a III a din comuna Bruiu, nu s'au insinuat nici un concurent calificat, conform ordinului Preavenerabilului Consistoriu ddto 10 Octobrie a. c. Nr. 6722 se escrie a treia oră concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foia „Telegraful Român.”

Emolumentele:

- 1. Casa parochială cu edificiile economice necesare și grădina de pomi și legumi . . . fl. 40.—
2. 85 ferdele vechi de bucate à 1 fl. . . . fl. 85.—
3. Dela 94 familii câte o di de lucru cu palma à 50 cr. . . . fl. 47.—
4. Folosirea porțiunii canonice . . . fl. 90.—
5. Lemne de foc până în 10 stângini . . . fl. 20.—
6. Stola usuată după calculul mediu . . . fl. 82.30
7. Alte accidente și venit. extraordinare . . . fl. 36.—
Suma . fl. 400.30

Doritorii de a ocupa această parochia au a-și asterne petițiunile lor la oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnitei provădute cu documentele prescrise în statutul organic și regulamentul pentru parochii.

Agnita, în 20 Decembre, 1889. În conțelegere cu comitetul parochial respectiv.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sabin Piso, protopresbiter.

Edict de licitațiune.

În 12/24 Februarie 1890 se va ține la oficiul central al universității săsesci în Sibiu, piața mare Nr. 15 dela 9—12 ore înainte de amăzi, și la cas de lipsă și dela 3—6 după amăzi o licitațiune publică pentru esarândarea următorilor munți de pășunit pe anii 1890, 1891 și 1892, eventual numai pe anul 1890 și anume:

Table with columns: Nr. curent, Situațiunea muntelui, N u m i r e a, Arealul de pășunit (fl., fl.), Prețul de esclamaare. Lists various mountain areas like Tâlmaciu, Orlat, Cudsir Jina with their respective areas and prices.

Fie cine care dorește a lua arênda trebuie să depună la mâna comisiunei de licitare înainte de licitațiune 10% din prețul de esclamaare ca vadiu în bani gata, ea după terminarea licitațiunei se va restituî acelua ce nu a obținut arênda, ăr celor ce au obținut li se va socoti în prețul arêndeii, dacă au depus cautiunea de arênda conform contractului.

Condițiunile mai de aproape ale arêndeii se pot vedé și înainte de ziua licitațiunei la oficiul central al Universității săsesci în orele de cancelaria. Sibiu, în 28 Ianuarie, 1890.

Dela oficiul central al Universității săsesci.

Arverési hirdetmény.

Alólirt kir. bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi: miszerint a nagyszabeni kir. törvényszéknek 1889 évi 7370 számú végrehajtást elrendelő és a vizaknai kir. járásbiróságnak 1889 évi 1834 számú kiküldő végzése folytán „Albina“ hitelintézet végrehajtató részére ladamosi Neag Miháila, neje és Dordea Ilie végrehajtást szenvedők ellen 161 frt. o. é. tőke s járulékaíránt kielégítés képpen 1889 évi Deczember hó 4-ik napján bírólilag lefoglalt és 513 frt. becsült ingóságokra a vizaknai kir. járásbiróság 1889 évi 2021 számú kiküldő végzése folytán az 1881 évi LX. t. cz. 102 §-a értelmében Dr. Russu Oktáv végrehajtató képviselő írásbeli jelentkezésre a még eddig fen álló 161 frt. tőke, ennek 1889 évi Augustus hó 10-ik napjátóljártó 6% kamatai, s az eddig 26 frt. 65 krtban megállított költségek iránt a 542/889 számú végrehajtási jegyzőkönyv alapján végrehajtató, foglaltatók s feltűfoglaltatók javára is, a mennyiben ezek is árverési jogot nyertek volna, tekintettel az idézett t. cz. 103 §-ára, az árverésnek Ladamoson végrehajtást szenvedők lakásán leendő megtartására határnapul 1890 évi február hó 4-ik napjának délelőtti 10 órája kitéztek, a mikor a bírólilag lefoglalt és feltűfoglalt Neag Miháilla és nejenél 2 kanca, 1 kanca csitkó, 1 ló és 1 ökörszekér, 1 boglya széna 2 tehén, 4 malacz, 1 kas kukuricza; Dordea Iliánál 1 kanca, 2 ökör, 1 ökörszekér, 1 boglya és 3 szekér széna, és 30 zsák oszsz kukuricza a legtöbbet igérőnek, az idézett t. cz. 108 §-ában megállított feltételek mellett, készpénzért, szükség esetén a becsáron alól is elfognak adatni. Egyszersmind felhivatnak mind azok, kik az elárvereztetni rendelt ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, hogy elsőbbségi igénybejelentéseiket a felhozott törv. cz. 111 és 112. §§-ai értelmében az árverés kezd-téig alólirt kiküldött végrehajtónál vagy írásban beadni, avagy pedig szóval bejelenteni tartoznak különben a későbbben beadott igények a törvényes eljárást akadályozni nem fogják.

Kelt Vizaknán 1890-ik évi Január hó 22 napján.

Eichner Károly, kir. bir. végrehajtó.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Iunie 1889.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, etc.), train types (Tren de persoane, Tren accelerat, etc.), and departure/arrival times for various stations.

Nota: Numerele cele grase inseamnă orele de nópțe.